

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.20.667/2018/4.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Zumbók Péter előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

Dr. Czirmes György ügyvéd

Az alperes:

...

Az alperes képviselője:

dr. Balogh István ügyvéd

A per tárgya:

szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Pf.I.20.283/2017/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Győri Törvényszék 11.P.20.662/2016/19.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperes részére 23.500 (huszonháromezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 70.000 (hetvenezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felek 2008. december 16-án kölcsönszerződést kötöttek, amely alapján az alperes 130.529 CHF összegű kölcsönt nyújtott a felperes részére. Rögzítették, hogy az alperes a kölcsönt a

folyósítás napján érvényes, az általa alkalmazott és a hirdetményében hivatkozott számlakonverziós devizavételi árfolyamon kiszámított CHF összegben tartja nyilván. Kikötötték, hogy a pénzbeli kötelezettség CHF-ben teljesítendő, más pénznemben való teljesítés esetén az alperes az általa az esedékesség napján alkalmazott, a hirdetményében hivatkozott számlakonverziós deviza eladási árfolyamon kiszámított CHF összeget fordít az esedékessé vált kötelezettség teljesítésére. A szerződés tartalmazta, hogy a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás.

- [2] A felperes a szerződéskötéskor aláírásával igazolta a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló tájékoztató elolvasását és tudomásulvételét. A szerint a forint és az adós által a szerződés szerint választott idegen deviza átváltási aránya - árfolyam - a napi piaci mozgás hatására változtat, esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés az adósra előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. A tájékoztató értelmében ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás „ellenértéke”, a tőkeösszeg és kamatainak megfizetéséhez ebben az esetben magasabb forint szükséges, tehát a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell az adósra a megfelelő devizanemre átváltania, felhasználnia.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetében eredetileg a felek közötti fenti kölcsönszerződés egyes kikötései tisztességtelenségének, és ez okból semmisségének, valamint a szerződés megszűnésének megállapítását kérte. Az érvénytelenségi kereset jogalapjaként a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) Melléklete 1. c), i) és j) pontjait, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4-5. §-ait jelölte meg, míg a szerződés megszűnésének megállapítását a Ptk. 312. § (1) bekezdése alapján, a teljesítés egyik félnek sem felróható okból való lehetetlenné válására hivatkozással kérte.
- [4] Az elsőfokú bíróság a 11.P.20.972/2015/8. számú végzésével a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasította. Döntését azzal indokolta, hogy bár a felek kölcsönszerződése a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1. tv.) és az abban rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2. tv.) hatálya alá tartozik, a felperes DH2. tv. 37. § (1) bekezdése szerinti, az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazására kiterjedő és összességében is megjelölt, határozott kereseti kérelmet felhívás ellenére sem terjesztett elő.
- [5] A másodfokú bíróság a Pkf.I.25.567/2016/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és a per megszüntetését mellőzte. Rámutatott arra, hogy a felperes mulasztását akként kellett volna értékelni, hogy a felperes a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmét nem tartja fenn, az egyéb - a szerződés megszűnésének megállapítása iránti - kereseti kérelme tárgyában azonban az eljárást le kell folytatni.
- [6] A felperes a megismételt eljárásban a Ptk. 4-5. §-ain alapuló, a szerződés érvénytelenségének megállapítása, és a szerződés megszűnésének megállapítása iránti keresetét fenntartotta. Emellett a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló keresetet is előterjesztett. A továbbra is fenntartott érvénytelenségi keresetét arra alapította, hogy az alperes az árfolyamváltozás irányát a szerződéskötéskor ismerte, azt mégis eltitkolta, ezért az utólagos árfolyamemelkedés olyan, az érdekkörében felmerülő ok, amelynek következményeit viselnie kell. E körben előadta azt is, hogy az alperes olyan kockázatbiztosítási szerződést kötött, amely alapján a biztosító az adós nem teljesítése esetén kártalanítja, és mivel a biztosító a regressz jogával nem élt, a szerződésben foglalt követelés a kártalanítási összeg erejéig megszűnt. A szerződés lehetetlenülés miatti megszűnésére a

jelentős mértékű árfolyamváltozásnak a teljesítőképességére gyakorolt hatására tekintettel hivatkozott. Állította továbbá, hogy a kölcsönszerződés a Ptk. 207. § (6) bekezdése alapján jogilag létre nem jött szerződésnek tekintendő, mert a felek a Ptk. 205. §-ában megjelölt lényeges feltételek tekintetében nem nyilatkoztak egybehangzóan, és az alperes az árfolyamváltozás irányáról tájékoztatást nem adott.

[7] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kiemelte, hogy a perbeli kölcsönszerződés a DH1. tv. és a DH2. tv. hatálya alá tartozik, emiatt nem volt mellőzhető a DH2. tv. 37. § (1) bekezdésében előírt határozott kereseti kérelem előterjesztése, a felperes azonban jogkövetkezményt nem jelölt meg, és az érvénytelenség megállapítását a Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján nem kérhette. Ennek ellenére a Ptk. 4-5. §-aira alapított érvénytelenségi kereset érdemét illetően kifejtette, hogy a peradatok szerint az alperes a felperest az árfolyamkockázatról tájékoztatta, és a felperes a kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírta, annak tartalma pedig megfelel a jogszabály, a 6/2013. PJE határozat és a bírói gyakorlat által támasztott követelményeknek. Az elsőfokú bíróság a szerződés megszűnésének megállapítása iránti kereset elutasítását - egyebek mellett - azzal indokolta, hogy a CHF árfolyamának felszabadítása nem tekinthető olyan eseménynek, amely a szerződés teljesítését ellehetetlenítette volna. E körben utalt arra a 6/2013. PJE határozat indokolásának 2/d. pontjában foglalt arra a megállapításra, miszerint a pénztartozás a lehetőleg legfajlagosabb szolgáltatás, és annak teljesítése lehetetlenülni sem tud mindaddig, amíg a teljesítés helyén törvényes fizetőeszköz létezik. A szerződés létre nem jöttének megállapítása iránti keresetet az elsőfokú bíróság azért találta megalapozatlannak, mert a szerződés a felperes hivatkozásával szemben nem volt színlelt, a felek a szerződést érintő lényeges kérdésekben megállapodtak, ugyanakkor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 123. §-a által meghatározott konjunktív feltételek egyike sem állt fenn, s így a kért megállapításnak eljárásjogi akadályja is volt.

[9] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Megismételte azt a fentebb írt végzésében foglalt hivatkozását, hogy mivel a felperes a DH2. tv. 37. §-ának megfelelő tartalmú keresetet bírói felhívás ellenére sem terjesztett elő, ezért az érvénytelenség megállapítására irányuló kereseti kérelmét úgy kell tekinteni, mintha azt nem tartotta volna fenn. Ehhez képest a Ptk. 239/A. §-a szerinti megállapítási kereset előterjesztésének - az említett speciális szabályozásra tekintettel - nem volt helye. A szerződés létre nem jöttének és megszűnésének megállapítása iránti igény érvényesítésére pedig a Pp. 123. §-ában megkövetelt eljárásjogi feltételek együttes fennállta esetén lett volna lehetőség. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak az ügy érdemében kifejtett jogi álláspontját is osztotta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] A felperes felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet hatályon helyezésére és a keresetének helyt adó határozat meghozatalára irányult. Megsértett jogszabályhelyként az Alaptörvény R. cikkének (3) bekezdését, XXVIII. cikkének (1) és (7) bekezdéseit és 28. cikkét, a Pp. 163. §-át, 177-183. §-ait, 206. §-át és 213. §-ának (1) bekezdését, a DH2. tv. 37. § (2) bekezdését, valamint a Ptk. 4-5. §-ait, 200. § (2) bekezdését, 205. §-át, 207. § (6) bekezdését, 227. §-át, 239/A. § (1) bekezdését, 312. § (1) bekezdését és 361. §-át jelölte meg. Megismételte a keresetében és a fellebbezésében

foglalt jogállításait. Sérelmezte, hogy a bíróságok a keresetét érdemben nem bírálták el, nem határoztak valamennyi kereseti kérelemről, az indokolási kötelezettségüket nem teljesítették, és a fentiekben is feltüntetett anyagi jogi jogszabályhelyeket nem, illetve tévesen alkalmazták. Eljárási szabálysértésként hivatkozott továbbá arra, hogy a tényállás feltárása elmaradt, és a bíróságok a devizaárfolyamokkal kapcsolatos kérdésekben szakértő igénybevétele nélkül foglaltak állást. Kérte egyúttal a tárgyalásnak a C-51/17. számú előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig való felfüggesztését.

[11] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[12] A Kúria mindenekelőtt utal arra, hogy ha a perben bizonyított tények alapján olyan jogkérdés merül fel, amelynek tárgyában más polgári perben - azonos tényekre alapítottnak - az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezték, a bíróság a Pp. 152. § (2) bekezdés megfelelő alkalmazásával, ennek az ügy érdemi elbírálására kiható előzetes eljárásnak a befejezéséig felfüggesztheti a per tárgyalását [a tárgyalás felfüggesztésének egyes kérdéseiről szóló 3/2005. (XI.14.) PK-KK vélemény 1. pontja].

[13] Mivel a jogvita eldöntése szempontjából nem volt jelentősége a felülvizsgálati kérelemben megjelölt, és időközben befejeződött előzetes döntéshozatali eljárásban vizsgált jogkérdéseknek, ezért a Kúria a tárgyalás felfüggesztését mellőzte.

[14] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[15] A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdése szerint, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő.

[16] A felperes felülvizsgálati álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljárás elve sérült azzal, hogy a bíróságok az indokolási kötelezettségüket nem teljesítették. Ez az adekvát eljárásjogi jogszabályhely megjelölését nélkülöző hivatkozás azonban téves, ugyanis mind az első-, mind a másodfokú ítélet tartalmazta a kereset elutasításának alapjául szolgáló indokokat, és - a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben - az alkalmazott jogszabályok feltüntetését is. Ehhez képest az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének megsértését a felperes a jogszabálysértés tartalmi körülírása, vagyis annak kifejtése nélkül állította, hogy a jogorvoslathoz való joga mennyiben sérült. Ez a felülvizsgálati támadása ezért - a Pp. 272. § (2) bekezdésére és az 1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. pontjára tekintettel - érdemben nem volt vizsgálható. Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabály érvényesülését pedig a felülvizsgálati kérelemben megjelölt tételes jogszabályhelyek alkalmazása kapcsán kellett vizsgálni.

[17] A bíróságok az eljárásuk felülvizsgálati kérelemben feltüntetett szabályainak megsértése nélkül döntöttek a felek jogvitájában. Bizonyítékmérlegelési hibát nem vétettek, a kereset megalapozottságának vizsgálatakor alapvetően jogkérdésben kellett állást foglalniuk. Emiatt a felperes alaptalanul hivatkozott a tényállás feltáratlanságára. Olyan szakkérdés sem merült fel, amely a felülvizsgálati kérelemben megjelölt szakterületű szakértő kirendelését indokolta volna. Mivel pedig a bíróságok valamennyi kereseti kérelemről határoztak, az ítélet teljességének elve sem sérült.

[18] A felperes - az érvényesített anyagi jogi igények egymást kizáró volta miatt - látszólagos (esetleges) tárgyi keresethalmazatot alkotó, a felek közötti kölcsönszerződés létre nem jöttének,

érvénytelenségének és megszűnésének megállapítása iránti kereseteket terjesztett elő. Azok közül az - előbb a fogyasztói irányelv Melléklete 1. c), i) és j) pontjai mellett a Ptk. 4-5. §-aira, majd a későbbiekben kizárólag az utóbbi törvényhelyekre alapított - érvénytelenségi kereset elbírálásakor abból kellett kiindulni, hogy az adott kölcsönszerződés a DH1. tv. és a DH2. tv. hatálya alá tartozott. Az elsőfokú bíróság ezért a DH2. tv. 37. § (1) bekezdése alapján a felperest helyesen hívta fel az érvénytelenség jogkövetkezményének levonása iránti határozott kereseti kérelem előterjesztésére, annak hiányában pedig, a további kereseti kérelemre figyelemmel a DH2. tv. 37. § (2) bekezdése értelmében úgy kellett tekinteni, hogy a felperes az érvénytelenség megállapítása iránti kereseti kérelmét nem tartja fenn. Emiatt, a másodfokú bíróság fentiekben ismertetett, a per megszüntetését mellőző végzésének megfelelően az elsőfokú bíróságnak érdemben a szerződés megszűnésének megállapítása iránti kereseti kérelemről, valamint az utólagosan előterjesztett, a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló kereseti kérelemről kellett döntenie. E két kereseti kérelem tekintetében viszont nem volt mellőzhető a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában írt konjunktív feltételei fennállásának vizsgálata, és bár a bíróságok az említett feltételek hiányát állapították meg, a felperes a felülvizsgálati kérelmében ennek az eljárásjogi jogszabályhelynek a megsértésére nem hivatkozott, s így ebben a körben érdemi felülvizsgálatnak nem lehetett helye.

[19] A felperes a Ptk. 239/A. § (1) bekezdésének megsértését tévesen állította. A szerint a fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné. A Ptk. 239/A. §-a alapján a szerződés érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása iránt indított perben nem kell vizsgálni a Pp. 123. §-ában megfogalmazott feltételek fennállását (5/2013. PJE határozat 1. pontja). Az adott esetben ugyanakkor az érvénytelenség megállapítása iránti kereset kapcsán - ahogyan arra mindkét fokú bíróság helyesen utalt - speciális szabályként a DH2. tv. 37. §-át kellett alkalmazni, amelynek (2) bekezdése szerint a Ptk. 239/A. § (1) bekezdésére alapított, a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti eljárásban a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, vagy a pert meg kell szüntetni, vagy - további kereseti kérelem előterjesztése esetén - az érvénytelenség megállapítása iránti kereseti kérelmet fenn nem tartottnak kell tekinteni. Mivel pedig a Ptk. 239/A. § (1) bekezdése a szerződés érvénytelenségéről (részbeni érvénytelenségéről) rendelkezik, és azzal kapcsolatban teszi lehetővé a megállapítási kereset előterjesztését, ezért a szerződés létre nem jöttének vagy megszűnésének megállapítása csak a Pp. 123. §-ában foglalt eljárásjogi feltételek fennállása esetén kérhető.

[20] Mindebből következően a felülvizsgálati kérelemben feltüntetett további, a kereset érdemi vizsgálata körében releváns anyagi jogi jogszabályhelyek megsértését sem lehetett megállapítani.

[21] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

[22] A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése szerint, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdésére tekintettel kötelezte a felperest az alperes részéről felmerült - az általános forgalmi adót is tartalmazó, a csatolt ügyvédi megbízási szerződésben kikötött ügyvédi munkadíjból álló - felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

[23] A felperes a személyes illetékfeljegyzési joga miatt le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéknek az állam javára való megfizetésére az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazott 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.

§ (2) bekezdése értelmében köteles.

[24] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.

[25] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2019. március 14.

. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó
bíró, Dr. Simonné Dr. Gombos Katalin s.k. bíró